

КЪМ ВЪПРОСА ЗА СТАТУТА НА Т.НАР. КЛАСИФИКАТОРИ В БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК

ИЛИЯНА КРЪПОВА

УНИВЕРСИТЕТ КА' ФОСКАРИ, ВЕНЕЦИЯ
krapova@unive.it

ON THE ISSUE OF THE STATUS OF THE SO-CALLED CLASSIFIERS IN BULGARIAN

ILIYANA KRANOVA

Ca' Foscari University of Venice
krapova@unive.it

The paper investigates one category of words in contemporary Bulgarian, the so-called *classifiers* used to denote quantities, which has not received due attention in the literature. It is argued that grammatical elements such as *čovek* 'person', *duši* 'persons', *glava* 'head', as well as suffixes such as the count morpheme on masculine inanimates and the morpheme *-ma* marking male humans, are appropriate members of the category of classifiers. The paper discusses their morphological and syntactic properties and brings arguments to the effect of the proposed analysis. This category is compared to its counterparts in other languages in which a classifier system has been established even though richer and/or more elaborate than the one of Bulgarian.

Keywords: numeral classifiers, sortal classifiers, mensural classifiers, count form, measure words, animacy, Bulgarian, Russian, Mandarin

1. Увод

Настоящата статия е посветена на един клас думи, чиито категориални свойства досега не са били обект на описание в българското езикознание. Става дума за категорията на т.нар. *нумерални класификатори*, които присъстват и в други славянски езици (вж. Sussex 1976, който пръв посочва наличието им в руския език). В славистиката липсва проучване на тази категория функционални елементи, поради което, като изключим малкото разработки върху руския език (Yadroff 1999; Khrizman 2016), определено може да се каже, че те не са получили нито терминологично, нито теоретично „признание“ в славистичната литература, посветена на квантитативността и нейното изразяване.

Тук ще се опита да разгледаме системата на *нумералните класификатори* в българския език и да опишем макар отчасти синтаксиса на при-

надлежащите към нея елементи. За целта ще направим и някои съпоставки с езиците, в които категорията е добре изразена и които биват определяни в типологическата лингвистика като „езици с нумерални класификатори“ (*numeral classifier languages*), т.е. езици със специални функционални елементи за изразяване на брой или количество. В настоящата статия бихме искали да покажем, че българският език използва, по подобие на езиците с (нумерални) класификатори, но в относително редуциран вид, определени граматически средства за изразяване на бройни множества в квантитативни контексти.

Нумералните класификатори присъстват в голям брой неиндоевропейски езици (бенгалски, фарси, индоарийските като маратхи, австронезийските, мая, мандарин, корейски, и др.). Вж. за илюстрация примерите в (1). В зависимост от класа, към който принадлежат, в случая този на живите същества, съществителните биват придружени от специален класификатор – член на затворен клас функционални елементи (или частици):

- (1) а. *kyŋengchal tasŋs salam* (корейски) (Koo 2008: 60)
 полицаи пет CL. лице
 ‘пет полицаи’
- б. *tiga orang siswa* (индонезийски) (Zhang 2011: 20)
 три CL. лице студент
 ‘трима студенти’
- в. *wu wei gongren* (мандарин) (Khrizman 2016: 2)
 пет CL. лице работник
 ‘пет работници’

Илюстрираните в (1) класификатори спадат към типа „индивидуализиращи/видови“ класификатори (*sortal classifiers*) (вж. Lyons 1977, както и Krifka 1989, който използва термина „класификатори за единични обекти“ (*object unit classifiers*)). Наличието или отсъствието на класификатори в езиците по света е пряко свързано с начините за класифициране на обектите от външния свят според граматическите свойства на съществителните, означаващи тези обекти. Често се твърди, че морфологическото изразяване на число (единствено, двойствено, множествено) и употребата на класификатор в конструкция с числително или квантификатор са два различни начина за граматикализация на понятията за единственост/множественост. Това разграничение е свързано и с общи семантични характеристики на съществителните като *броимост* – *неброимост*, както и с тяхната денотация (*видове* обекти спрямо *индивиди*, т.е. единични обекти). Според Chierchia (Chierchia 1998) една от разликите между езиците без и езиците със класификатори е, че първите (тук спадат познатите ни европейски езици) разграничават броими от неброими съществителни, докато във вторите – например китайски (мандарин) – всички съществителни са неброими, поради което класификаторът е необходим, за да маркира синтактичната връзка между числителното и съществителното (Cheng & Sybesma 1998; Li

1999; Tang 2002; Tang 2004). Такъв маркер според Li (Li 1999) не е необходим в езиците без класификатори, защото числителните или другите квантитативни средства могат директно да модифицират съществителните; Chierchia (Chierchia 1998) и Cheng & Sybesma (Cheng & Sybesma 1999) виждат причината за това междуезиково различие във факта, че езиците с неброими съществителни нямат категорията число или нямат морфология за множествено число, така че именно класификаторът е граматическият маркер, компенсиращ отсъствието на съответната нумерална морфология¹.

Очевидната комплементарност между двата типа граматикализация обаче се оказва привидна. Съществуват езици (якалтек, нивски, нунг, зайва и др.), в които разграничението по число съществува наред с наличието на нумерални класификатори, както и други (унгарски например), в които броимите съществителни могат да се употребяват заедно с класификатори. Както ще видим по-долу, такъв именно е случаят с българския език, който за разлика от типичните класификаторни езици също допуска употреба на класификатор при броими съществителни. От друга страна, да се докаже, че в даден език съществува класификаторна система, предполага да се установи наличието на специална граматическа категория думи с такова предназначение, а не просто да се посочат отделни лексикални средства, използвани за броимост на някакво множество, които обаче имат и други (номинални) употреби².

2. За системата на класификаторите в българския език

Пръв Джоузеф Гринбърг отбелязва в една бележка под линия (вж. Greenberg 1972, бел. 5), че българският е език с „твърде маргинална“ класификационна система – множествената форма *души* се използва във функция на класификатор за броене на лица. Примери не са посочени, но авторът визира конструкции като тези в (2):

- (2) а. От Народния театър в София ни изпратиха двама души (CL) актьори
- б. 10 000 души (CL) българи от чужбина започват да протестират ([https://trakiaworld.com/c/Bulgaria/10-000-dushi-balgari-ot-chuzhbi-na-zapoch vat-da-protestirat](https://trakiaworld.com/c/Bulgaria/10-000-dushi-balgari-ot-chuzhbi-na-zapoch-vat-da-protestirat)).

Гринбърг превежда на английски класификатора (CL) *души* като *souls*, но очевидно има предвид *души*, която, както е известно, не е форма за множествено число на *душа*, а суплетивна множествена форма на *човек*³. Дистрибуцията на двете форми също е различна, вж. (3).

- (3) Колко души /*душй българи имаше там?

Души обаче не е само суплетивна форма за мн.ч. на *човек*. Това е единствената форма, която в конструкции с числителни може да избира съществително за лице (подобно на примерите в (1), без при това да добавя ново лексикално съдържание към конструкцията, в която се появява. Това

на практика означава, че свойствата на класа съществителни, селектирани от *души* – имената, означаващи лица, – са пресупонирани от самата поява тази единица в конструкцията. С други думи, предположението на Гринбърг, че *души* изпълнява функцията на класификатор, не е лишено от основание. (По-долу ще приведем и други доказателства.) Нито една от редовните форми за мн.ч. на *човек*, а именно архаичната *човеци* (употребявана в съвременния език предимно метафорично) и колективната суплетивна *хора*, не може да изпълнява функцията на класификатор, както личи от съпоставките в (4):

- (4) а. В Болоня живеят 2500 *души*/**човеци* българи.
 б. Трябват ми трима *души*/**хора* актьори за това шоу.

Примерите в (4) водят до извода, че *човек* – *човеци/хора* и *човек* – *души* представляват различни парадигми в съвременния език, като първата има номинална употреба, а втората – функционална: класификатор за лице. Към тази парадигма очевидно принадлежи и бройната форма *човека*⁴, която често се употребява вместо *души* в разговорните варианти на контексти като (4). Макар необоснована от нормативна гледна точка (Христовова/Hristozova 2012)⁵, подобна употреба всъщност потвърждава извода, че в езиковото съзнание *човека* се възприема като синоним на *души* и следователно – поне от гледна точка на езиковия узус – може да се определи като пълноправен член на парадигмата *човек* – *души*.

Две са условията, на които трябва да отговаря успешната употреба на формите в тази парадигма: а) те трябва да са в комбинация с броими съществителни и б) съществителното трябва да се отнася за лица, поне едно от които е от мъжки пол. Макар и по-рядко, *човек* може да се употреби и в единствено число, ако съществителното е лице от мъжки пол:

- (5) а. От София дойде само един човек актьор/*актриса.
 б. На асамблеята имаше само един човек българин/*българка.

Примерите от рода на (2), (3) и (5) не са редки в писмената и устната реч. Макар в настоящата статия да не предлагаме квантитативно изследване, относителната честота на употреба, както и самите интуиции на говорещите подкрепят извода, че българският език притежава завършена система от класификатори независимо от факта, че появата им е факултативна, както посочва и Дж. Гринбърг. Тази система не е намерила място нито в граматиките, нито в речниците на съвременния език и определено заслужава по-сериозно проучване особено в контрастивно отношение спрямо езици, за които вече е установено (или отхвърлено) наличието на класификаторна система. По-нататък ще се върнем към някои наблюдения относно дистрибуцията на класификаторите в българския език и съпътстващите ги синтактични и семантични ограничения. Сега бихме искали да споменем, че както и в други езици (например *человек* в руския, вж. Yad-roff 1999) употребата на *човек* (и неговите форми) във функцията им на

класификатори е резултат от процес на десемантизация (*semantic bleaching*)⁶, довел до превръщането на тази единица в граматически елемент, родствен с категорията на квантификаторите, но и различен от нея. Този факт сближава българския език с много други неиндоевропейски езици, в които именно двойката *човек – души* функционира като нумерален (индивидуализиращ/видов) класификатор за имена на лица: вьетнамски, индонезийски, тайландски. Подобно типологическо сходство не е изненадващо, ако припомним, че категорията одушевеност, фундаментална за славянския морфосинтаксис, се смята за една от базисните категории за конструирането на изрази с нумератив и като такава очевидно принадлежи към най-старите свойства на човешкия език (Goral 1978: 16). Дори в езици с маргинални системи за класификация подобно разграничаване е задължително и често единствено⁷.

3. Видове класификатори и наблюдения за дистрибуцията им в българския език

По отношение на дистрибуцията освен с нумерали (числителни) разгледаните по-горе класификатори *човек/човека/души* демонстрират съчетаемост със следните три квантификатора: *няколко, колко* (във въпросителна, но не и екскламативна функция) и *толкова* (вж. (6) а). Невъзможна е обаче употребата им след квантификаторите *много* и *малко*, които изискват редовно множествено число на съществителното (вж. (6) б). Тези особености и ограничения на пръв поглед са изненадващи, защото изцяло съвпадат с условията, налагащи употребата на бройна множествена форма в съвременния език (вж. (7) (Пашов/Pashov 1999: 69; Христозова/Hristozova 2012):

(6) а. Имаше само няколко/толкова души българи на събранието; Колко души имаше на събранието?

б. Много хора/*души имаше на събранието.

(7) а. Имаше няколко {паяка/*паяци}, {гълъба/*гълъби}, {скункса/*скунксове}, {мотора/*мотори} на терасата.

б. Много {*паяка /паяци}, {*гълъба/гълъби}, {*скункса/скунксове}, {*мотора/мотори} имаше на терасата.

Сравнението между (6) и (7) показва, че в квантитативните контексти, изискващи маркиране по признак (не)одушевеност при имената от мъжки род, класификаторът *души* и бройната форма се изключват взаимно в позиция след числително или квантификатор.

3.1. Класификаторът *брой*

R. Sussex (вж. Sussex 1976: 153) отбелязва за руския, че освен *человек* има още една номинална единица – *штука* (вероятно от полското *sztuka* и в крайна сметка според Фасмер от среднонемско *stücke*), която споделя ха-

рактерните за класификаторите свойства, а именно: употребява се след числителни, по-големи от 4, и е съвместима само с броими неодушевени съществителни, напр. *5 итук книг, 10 итук яблук*⁸. М. Yadroff (вж. Yadroff 1999) също заключава, че *итука* е индивидуализиращ класификатор в смисъла на мандарин и други езици с класификаторна система; служебна дума без собствено лексикално значение и с чисто граматическа референция – да въвежда единични неодушевени обекти в конструкции с нумератив и съществително в родителен падеж.

Българският еквивалент на *итука* е *брой*. Има основания да приемем, че *брой* е общ класификатор за неодушевени съществителни, понеже за разлика от бройната морфема той е приложим към съществителни и от трите рода – вж. (8) а, (8) б⁹:

- (8) а. Доставиха три броя нови самосвали и един брой нов колесен багер за нуждите на „Топлофикация“.
- б. пет броя столове, пет броя картички, пет броя колела

3.1.1. Свойства на класификатора *брой*

а) Конструкциите с *брой* съдържат пресупозиция за броимост, произтичаща от самото функционално значение на класификатора, поради което неброими съществителни не могат да се съчетават с него. Срв. неграматичните редици в (9)¹⁰:

- (9) а. *пет броя мебел
- б. *два броя кафе в пластмасова чашка

б) В конструкции с числителни или други квантификатори бройната форма се маркира върху *брой*, докато съществителното, което следва класификатора и което се явява опора на цялата именна фраза, приема регулярно множествено число, включително ако е неодушевено от мъжки род (вж. примерите в (10), илюстриращи невъзможността за поява на бройна форма върху съществителното в позиция след *брой*):

- (10) три бро-я самосвал-и/*самосвал-а; няколко бро-я стол-ове/*стол-а

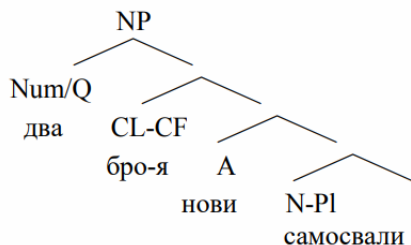
3.1.2. *Брой* и бройна форма

От (10) следва изводът, че *брой* и бройната форма на неодушевените съществителни са в комплементарна дистрибуция. Именно поради тази причина те могат да се реализират само веднъж в рамките на именната фраза. Смятаме, че този факт подкрепя тълкуването на бройната форма като част от системата на класификаторите в българския език. Има обаче една съществена синтактична разлика между тези две граматически средства и тази разлика е позиционна – докато *брой* е непосредствено съседен на нумератива/квантификатора (вж. формулата в (11)) и поради това изключ-

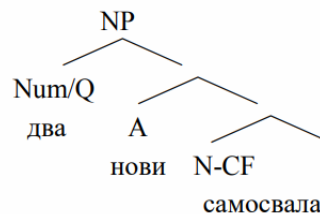
ва възможността за поява на синтактични елементи (например прилагателно или друг модификатор) между него и нумератива, бройната форма не подлежи на подобни ограничения (Пашов/Pashov 1999). Срв. **два нови броя самосвали*, но *два нови самосвала*. Това означава, че двете иначе синонимни средства за класификация не заемат една и съща позиция в именната фраза, макар да са в комплементарна дистрибуция. Вж. съответните репрезентации в а. и б.:

(11) Num/Q CL_{брой}-*PL/CF N-PL/*CF¹¹

а. два броя нови самосвали

б. два нови самосвала

Понеже *брой* е класификатор за неодушевени същества, очаквано той е в комплементарна дистрибуция както с класификатора *души* (12 б), така и с маркирани със суфикс *-ма* (12 а)¹² числителни, въвеждащи група лица от мъжки пол (*двама*, *трима* и под). Този факт може да се интерпретира, от една страна, като аргумент в полза на анализа на *брой* като класификатор, а от друга – като доказателство, че и морфема *-ма* е своего рода „суфиксална бройна форма“ при мъжколичните съществителни, реализирана като класификатор за лица от мъжки пол, наравно с *души*. По-ограничената ѝ дистрибуция (основно при т.нар. паукални числителни от 2 до 6)¹³ вероятно се дължи на факта, че *-ма* е суфикс, а не самостоятелна служебна дума.

Тези наблюдения ни позволяват да обобщим, че класификаторите *души/-ма* и *брой* не могат да се съчетават помежду си, както показват неграматичните редици в (12) а и (12) б. Причината е в противоположните стойности на признака за лице (вж. (12) в и (12) в'), както и фактът, че единствената разрешена за класификаторите позиция в рамките на именната фраза е позицията непосредствено след числителното¹⁴:

- (12) а. *три-ма бро-я мъже
 б. *три броя души мъже
 в. Num-CF CL_{души} N_[+лице, +м.р., +мн.ч.]
 в' Num CL_{брой} N_[не-лице, + мн.ч.]

3.2. Други класификатори

Освен разгледаните по-горе класификатори българският език притежава и класификатор за одушевени съществителни нелица. Това е архаичното *глава*, използвано като бройна единица за домашни животни, както показват примерите в (13). Точно съответствие намираме в руското *голова* (Sussex 1976), но и в езици със задължителни класификаторни системи като китайски и корейски. Вж. (14), където функционална единица със същото значение се използва за домашни животни (добитък):

- (13) а. десет глави овце (руски: *сто голов коров*)
 б. Някаква лоша болест беше се явила между добитъка: за два дена им умряха четири глави – две крави и две телици (Й. Йовков)
- (14) а. *ba tou niu* (китайски) (Cheng & Sybesma 1999: 516)
 осем глава(CL) крава
 ‘осем глави крави’
 б. *so tasOs mali* (корейски) (Коо 2008: §2)
 крава пет глава(CL)
 ‘пет глави крави’

4. Доказателства

Много са доказателствата, че *човек – души, брой* и *глава* са индивидуализиращи/видови класификатори в българския език. Тук ще се спрем само на няколко от тях (вж. и Cinque & Kravova 2007). Както споменахме и по-горе, тези единици не допринасят ново лексикално съдържание и следователно тяхната семантика не е свързана с условията за истинност на изречението. Често се изтъква, че някои евентуални кандидати за категорията на индивидуализиращите класификатори в езиците по света всъщност са имена за мярка (мензуративи). Доказателство за разликата между двете категории е във възможността или невъзможността за номиналната употреба на съответната функционална единица (вж. напр. бел. 1 и 8 по-горе). На пръв поглед всички дотук разгледани класификатори имат номинални (интранзитивни) употреби. В този случай обаче тяхното значение е лексикално, а не функционално – съответно *човек* (‘живо същество’), *глава* (‘част от човешкото тяло’). Същото важи и за *брой*, когато е употребено в значение ‘пореден номер (на списание)’. В класификаторна функция нито една от тези думи няма самостоятелна употреба, т.е. те губят „енциклопедичното си значение“ (Yadroff 1999: 151), както личи от неграматичността на съответните екзистенциални изречения, в които те са въведени като предикати – срв. **В стаята имаше души*. Това според нас означава, че тези единици са граматикализирани средства за изразяване само и единствено на класификаторни значения. Именно поради това те не могат да съществуват без нумеративния/квантификативния израз, в който се реализират, срв. *В стаята имаше пет души*. Разликата в тяхната синтактична

употреба е свързана със селекцията – докато *брой* и *глава* изискват комплемент, срв. напр. *На масата лежах два броя *(списания)¹⁵; Преброих десет глави *(едър рогат добитък), души* може да се употреби самостоятелно (*Имаше двама души в стаята*), но пък съществителното винаги е имплицитно – нулевото множество не може да съдържа други елементи освен лица, поне едно от които трябва да е от мъжки пол. Невъзможно е например изречението *Дойдоха трима души* да бъде продължено с изречение, съдържащо експлицитна референция към индивиди от женски пол: **Бяха жени на средна възраст*.

Освен абсолютното изискване за наличие на числително (или друг квантификатор от групата *няколко, колко и толкова*) в именната фраза (срв. примерите в (15), илюстриращи ограниченията в съчетаемостта с показателни местоимения на мястото на числителното или квантификатора) някои от класификаторите демонстрират строга семантична селекция по отношение на класа на техните именни комплементи: *души, човек, човека* се срещат само с имена за професия и националност, но не и с роднински названия или други описателни имена, докато *глава* се съчетава само с имена, означаващи домашен добитък, но не и с други видове животни, било те домашни или не. (Вж. невъзможните съчетания в (16))¹⁶.

(15) *тези/онези души студенти/работници; *тези/онези глави крави;
*този брой списание

(16) а. *трима души братя/граждани
б. *пет глави кучета/слонове

Друго по-убедително доказателство произтича от факта, че като функционални елементи индивидуализиращите класификатори (за разлика от думите в редовна номинална употреба) не могат да бъдат модифицирани от прилагателни (вж. (17)). Това ограничение е общо за всички езици с класификаторни системи (Cheng & Sybesma 1999: 516; Kayne 2003: 218; Aikhenvald 2000). Контрастът между (18) а. и (18) б. ясно показва, че *човек* и неговите производни *души* и *човека* имат свойствата на класификатори, а не на обикновени лексикални единици за мярка.

(17) *един добър човек студент, *трима добри души студенти

(18) а. *Колко добри души познаваш?/*Колко добри човека познаваш?
(*добри души/*добри човека)
б. Колко добри хора познаваш? (ОК: добри хора)

Казаното дотук може да бъде обобщено така. Дори и без да смятаме инкорпорираните класификатори като бройната форма на *-а/-я* и нумералния суфикс за мъжколичен род *-ма*, чийто статут се нуждае от допълнително проучване, българският език притежава 3 самостоятелни класификаторни единици: *човек – души/човека, брой/броя, глава*. Те образуват затво-

рен клас и не могат да се заместват от думи със сходно значение, нито да се използват като обикновени съществителни във функция на имена мерки (вж. за тях по-долу).

5. Типологически паралели

Въпреки значителното междуезиково разнообразие в словоредата на числителните, класификаторите, прилагателните и съществителните може да се направи обобщението, че базово генерираната структура на тези елементи е като тази в (19) (Cheng & Sybesma 1999: 527; Kayne 2003: 519; Simpson 2005: 828; Svenonius 2006; Cinque & Krapova 2007).

(19) (Demonstrative >) Numeral > Numeral classifier > Adjective > Noun

(20) а. и (20) б. илюстрират този словоред за български (вж. и (11) по-горе) и за мандарин:

(20) а. Дойдоха трима ду̀ши известни българисти¹⁷

б. wǒ de zhù zài déguó de) nà liǎng ge CL¹⁸ hǎo péngyǒu (Liu 2003: 27)

‘Тези мои двама добри приятели, които живеят в Германия’

Класификаторите в мандарин също не могат да се модифицират от прилагателни:

(21) *yī dà (Adj) zhī(CL) gǒu

‘едно голямо куче’

Богатството и сложността на системата на индивидуализиращите класификатори в български личи и от следния факт: ако приемем, както посочихме и по-горе, че суфиксът *-ма* е *инкорпориран нумерален класификатор*, който се съгласува с имена, съдържащи същите признаци [лице], [м.р.], [мн.ч.], както и с класификатори със същите признаци (*човека* и *ду̀ши*), то в такъв случай българският език може да се характеризира като език с „двойна“ класификация в смисъл, че признаците за род/клас могат да се реализират повече от веднъж в рамките на една именна фраза – чрез суфикс и чрез самостоятелна дума. Точен типологичен паралел намираме в акатек, език от семейство мая, в който в една конструкция могат да се срещнат не една, а три класификаторни единици – инкорпориран нумерален класификатор, автономен индивидуализиращ класификатор и класификатор за клас/род, вж. (22) б:

(22) а. три-ма (ду̀ши/човека) студент-и

б. каа-(e) b' хоуап 'ixim paat (акатек, Zavala 2000: 125)
две-CL CL.кръгли предмети Cl.клас тортила
‘две тортили’

5.1. Имена за мярка (мензуративи)

Направените по-горе наблюдения изключват теоретичната възможност да се тълкуват като индивидуализиращи класификатори други функцио-

нални елементи, които понякога също биват смятани за класификатори, но за мярка (мерни класификатори, *mensural classifiers*, мензуративи). Става дума за имената за мярка от рода на посочените в (23):

(23) *две бутилки вино, две чаши кафе, три кила захар, пет лъжици сироп и под.*

Трудността да се анализират елементите в (23) като същински класификатори (Cheng & Sybesma 1999: 515 и сл., Кауне 2003: 209–226) се вижда ясно от сравнението между двата вида граматически средства съответно за броене и измерване (по-подробно по този въпрос вж. Кръпова (в подготовка)). Индивидуализиращите класификатори са изключително редуцирани на брой, докато „класификаторите“ за мярка представляват отворен клас¹⁹. Според Ст. Буров (Буров/Виггов 2004: 24, 262–272) във функция на мензуративи в българския се използват лексикални единици като *парче, късче, буца, връзка, резен, филия*, както и различни имена за съвкупности във функция на мензуративи към броими съществителни (*ято, стадо, рояк; клас; комплект; куп(чина)* и др.)

За разлика от същинските класификатори, които, както отбелязахме по-горе, са възможни само в присъствието на числително, елементите в (23), както посочените от Ст. Буров единици, не демонстрират ограничения в съчетаемостта си, нито изискват непременно квантитативен контекст (срв. *бутилките вино, тези чаши кафе, филиите/парчето хляб, рояците пчели, тази купчина дрехи*). Друга важна особеност на мензуративите е, че те могат да се модифицират от прилагателни (срв. (24) със (17) – (18) а. по-горе).

(24) *две пълни супени лъжици сироп, три големи стъклени бутилки червено вино, две намазани с масло филии хляб, два средноголеми кашона книги.*

Точен паралел на контраста между (24) и (17) – (18) а. намираме в (25) от мандарин, който вече споменахме като емблематичен случай на език с разгърнатата класификаторна система (Cheng & Sybesma 1999). И в мандарин мерните „класификатори“ (вж. 25) б. показват поведение, сходно с българските им съответствия – те също не могат да се модифицират от прилагателни и да се употребяват в неквантитативни контексти за разлика от индивидуализиращите класификатори (вж. (25) а).

- (25) а. *yí dà zhī gǒu (Cheng & Sybesma 1999: 516)
едно голямо CL куче
'едно голямо куче'
- б. nà yí xiǎo xiàng shū
онази една малка кутия книга
'онази малка кутия за книги'

Подобни паралели по всяка вероятност показват, че класификаторите за мярка нямат статута на функционални граматически елементи, а са независими номинални елементи. Това са релационни имена от семантичен тип <<e,t>, <e,t>>, които превръщат неброимите предикати в броими плурални предикати. В класификаторна употреба тези съществителни вземат неброими (или броими) предикати като свои аргументи и ги пренасят семантично върху броими множествени предикати (Rothstein 2009).

Конструкциите, съдържащи такъв семантичен тип обект, се използват за броимост, защото опорното име, т.е. името за мярка, е броимо съществително. Те обаче не са класификатори в строгия смисъл на термина. *Five glasses of milk* ‘пет чаши мляко’ например се интерпретира композиционно по следния начин: класификаторът *glass* ‘чаша’ се прилага към неброимия предикат *milk* ‘мляко’ и генерира броим предикат, означаващ множеството от индивидуални чаши, съдържащи мляко (Khvizman 2016: §5.1.). Vakareliyska & Kapatsinski (2014) наричат подобни единици за мярка (*чаша*, *бутылка*, *шепя*, *тесте* и др.) „партитивна категория“. От гледна точка на сравнението със структурите, съдържащи класификатор, партитивите имат само привидна прилика с тях, понеже са съставени от две „редовни“ съществителни, първото от които – името за мярка – е опора на цялата конструкция: [_{NP} [Q [A [N [N]]]] (вж. Osenova 2014). Именно понеже е опорна дума, то може да се модифицира с прилагателно като в пример (24) и има употреби, независими от мерната му функция и от броимия плурален предикат. Това личи най-добре в екзистенциални изречения от рода на *На масата имаше бутилки и чаши*.

5.2. Имена за мярка или истински класификатори?

Някои имена за мярка обаче имат двойствена природа: от една страна, те споделят свойствата на класификаторите, а от друга – на обикновените съществителни. Към тази група принадлежат имената за измерване на време като *час*, *година*, *път* (напр. *един път*, *много пъти*). Макар този проблем да се нуждае от сериозно проучване, все пак е интересно да отбележим, че мерни единици като *година* показват сходно с индивидуализиращите класификатори поведение както в българския, така и в други езици без класификаторни системи (вж. Cinque & Krapova 2007). Те например не могат да се модифицират от прилагателни (вж. (26) а). Същото се отнася и за адвербиалната им употреба (вж. (26) б), което според нас е ясен сигналатор за класификаторна функция. (Вж. и (17) по-горе.)

(26) а. *Живях три прекрасни години в Лондон, (англ.) *I lived for three beautiful years in London.

б. *Преди три ужасни години живеях в Лондон; (англ.) *Three terrible years ago I was living in London.

Употребено именно като класификатор, *година* може да остане имплицитно – нулев знак (вж. (27)). В своя анализ на сходни с пример (27) а., (27)

б. изрази от английски (вж. (27) в.) Кауне (2003) предполага, че те съдържат мълчалив (нулев) класификатор *year* ‘година’²⁰:

- (27) а. Аз съм на петдесет [години]. А ти на колко [години] си?
б. Той има три прекрасни дъщери. Най-малката е на две [години].
в. I am seven ‘Аз съм на седем’; at the age of seven букв. ‘на възраст от 7’ = ‘на седемгодишна възраст’.

За разлика от разгледаните в т. 2 и 3 същински класификатори *година* може да се употребява и като обикновено съществително, когато е в аргументна функция, напр. като пряко допълнение при транзитивен глагол. В тази позиция може да се модифицира от прилагателно:

- (28) Изживях три прекрасни години в Лондон.

Някои по-нови изследвания показваха, че изразите за брой и мярка в английски и в много други езици, включително китайски, имат различна денотация и следователно броенето и меренето са различни операции (Landman 2004; Rothstein 2009, 2011; Khrizman et al. 2015 – за английски; Li 2011; Li 2013 – за мандарин). Оставяме тези проблеми за допълнително проучване.

6. Заключение

Настоящата работа си постави за цел да даде някои независими доказателства в подкрепа на оригиналното наблюдение на Джоузеф Гринбърг за наличието на маргинални класификаторни елементи в българския език. Обсъдихме някои свойства на тези елементи (*човек – човека/души, брой/броя и глава*) и стигнахме до извода, че всъщност системата на българските класификатори е кохерентна и сравнително богата. Разликата с езици като мандарин, където системата на класификаторите е напълно развита и засяга всички класове на съществителните, проличава най-вече във факта, че българските класификаторни единици са по принцип редуцирани по състав и зависими от граматическото разграничение по род (мъжки спрямо женски и среден) и от семантичното разграничение по лице (лице/нелице). Категорията число, от друга страна, позволява (в повечето случаи) да се компенсира разликата между броими и неброими съществителни, поради което функционалните единици за класификация на обектите от света имат факултативна употреба в конструкции с числително или квантификатор. Тъй като класификаторът дублира семантичните и граматическите признаци на съществителните, в редица контексти той се възприема като редундантен и поради това често се изпуска – освен в случаите на самостоятелна употреба, когато чрез него се сигнализира общият клас на лицата, чиито представители (единичните видове на класа) могат да останат имплицитни или да бъдат експлицирани чрез апозитивно разширение (срв. *В препълнената галерия дойдоха над 300 души – творци, колекционери, арткритици, почитатели на изкуството, политици* (<http://epicenter.bg/>

article/Izlozhbata-na-Vezhdi-Rashidov-sabra-artelita-na-London-v-galeriya-Galardi-/158925/6/0).

В същото време изложихме някои съображения за изключване от групата на класификаторите на някои привидни кандидати за членство в нея (мензуративите). Нашите наблюдения повдигат много въпроси, на които граматическата литература трябва да даде отговор. При всички случаи детайлното проучване на тази ценна типологическа „находка“, която дължим на Дж. Гринбърг, би добавило нови щрихи към богатството (и екзотичността!) на някои от граматическите категории, с които разполага съвременният български език.

БЕЛЕЖКИ / NOTES

¹ Според Cheng & Sybesma (1998) в мандарин има разграничаване между броими и неброими съществителни, но разликата между тези два класа е значителна. Други изследователи изтъкват (Khrizman 2016), че и в английски (например) има индивидуализиращи/видови нумерални класификатори и че те се срещат в конструкции от рода на *pieces of furniture, bottles of cognac, five bars of Belgian chocolate*. В този случай класификаторът е необходим, за да осигури броимостта на иначе неброимите съществителни. Вж. т. 5 за т.нар. класификатори за мярка (*mensural classifiers*, мензуративи).

² Специално по отношение на английски Rothstein (2009) отбелязва, че думи като посочените в бел. 1 не са същински нумерални (индивидуализиращи) класификатори, а броими релационни съществителни от семантичен тип <<e,t>, <e, t>>, т.е. имена от отворен лексикален клас, които имат и други не-релационни употреби. В класификаторна употреба тези съществителни вземат неброими (или броими) предикати като свои аргументи и ги пренасят семантично върху броими множествени предикати.

³ Двете форми са свързани диахронно; в старобългарски те са от парадигмата на имената от ж.р. със стара -ја основа; разликата в мястото на ударението може да се обясни като резултат от морфологичното разграничение между формата за именителен-винителен падеж, двойствено число (*дѹшии*), и тази за именителен падеж мн.ч. (*дѹшиѹ*). Въпреки че имената от ж.р. не са засегнати от процеса на формиране на бройна форма, чието начало се бележи според К. Мирчев (Мирчев/Mirchev 1978) през XIII в., все пак можем да предположим, че отменят на ударението е благоприятствал за специализацията на *дѹшии* като класификатор. Доказателство в подкрепа на това обяснение намираме във факта, че и в съвременните диалекти формата за ж.р. мн.ч. отмята ударението в позиция след числителни, функционалности по този начин като своего рода бройна форма за женски род, срв. *три д'ъщери, три с'естри, три м'оми*.

⁴ Добре известно е, че бройната форма е остатък от старото двойствено число на съществителните във винителен и именителен падеж (Мирчев/Mirchev 1978: 192). Може да се предположи, че в по-ранните периоди на езика тя е била употребявана не само след числителното *две, два*, но и след други паукални (малки) числителни, докато *дѹшии*, както и руското му съответствие в родителен падеж мн.ч. *душ*, срв. *Их было пять душ* (Sussex 1976:148), е било използвано след числителни от 5 нагоре. Срв. също и цитирания от К. Мирчев пример (Мирчев/Mir-

chev 1978: 196), в който формата *оученика* се съгласува с опората на именната синтагма *вба*:

(i) *възлезе* *Ильс* с *вба* на *десете оученика*

Конкуренцията между бройната форма, вкл. формата *човека*, и множествената форма *души* се нуждае от по-сериозно проучване както от историческа гледна точка, така и от гледна точка на историята на книжовния език, за да се проследи пътят на генерализирането им в конструкции с числителни и причините за запазване на мъжколичния признак за одушевеност като разграничителен.

⁵ Вж. Брезински (2011), който посочва редица неправилни за книжовния език употреби като *18 000 човека*, *хилядата човека* и др.

⁶ Срв. и употребата на човек като формален подлог в обобщено-лични изречения с генерична семантика от рода на *Човек знае две и двеста*, *Човек никога не знае какво ще му се случи*. За десемантизацията на човек вж. по-подробно Кръпова 2014.

⁷ Както посочват Адамс и Конклин (вж. Adams & Conklin 1973) в изследването си на 37 езика с нумерални класификатори от различни езикови семейства (полинезийски, австроазиатски, сино-тибетски, алтайски, дравидски и индо-европейски), “the animateness distinction is the most basic categorization in the counting construction. The primacy of animateness for classification can be observed in minimally developed systems (those with only two or three classifiers), where an animateness distinction is always required and may be the only distinction made” (с. 6).

⁸ На пръв поглед *штука* е аналогично на английското *piece* ‘парче’, срв. *five pieces of furniture* буквално ‘пет парчета мебели’, но *piece* не е нумерален класификатор (Rothstein 2010), макар да се използва за броене на неброими (но атомични) обекти. Една от причините според Ротстайн е, че *piece* има и други (нетранзитивни) употреби, които са номинални (напр. *The vase broke to pieces* ‘Вазата се счупи на парчета’). По принципа както *piece*, така и всички изброени в бел. 1 думи от английски са имена за мярка и образуват отворен лексикален клас думи, който включва и не-релационни думи (напр. *Two classrooms of pupils were evacuated* ‘Две стаи с деца бяха изпразнени’). Всички те в определени контексти могат да придобият функция за броимост (counting function). Вж. т. 5.1. за имената мерки в български.

⁹ В разговорната реч може да се наблюдава употреба на *брой* и с одушевени съществителни без оглед на техния род/пол, напр. *Ръководител съм на пет броя докторанти*. Възможността да се пренебрегнат селективните ограничения означава, че в определени контексти *брой* може да функционира като генерализиран класификатор за броимост при неутрализация на семантичния признак за лице (вж. (12) по-долу). Подобна употреба е отбелязана и от Khrizman (2016, бел. 8) за руски: *пять штук гусей* ‘пет броя гъски’.

¹⁰ Според Khrizman (Khrizman 2016) *штука* в руския може да се употребява и с неброими съществителни. Авторът дава следните примери: (i) *пять-шесть штук кураги/печенья* ‘5–6 сухи кайсии/бисквити’ Консултираните от мен носители на руския език обаче, макар да приемат (i) като граматично, предпочитат да употребяват този класификатор с броими опорни съществителни. Срв. и дефиницията в тълковния онлайн речник на руския език: „отдельный предмет из числа однородных, считаемых“ (<https://xn--b1algemdcsb.xn--p1ai/wd/%D1%88%D1%82%D1%83%D0%BA%D0%B0>). Въпреки това сравнението между (i) и (9) повдига въпро-

са, дали съществува корелация между класификаторност и партитивност: ако даден език не притежава родителен (партитивен) падеж, класификаторите в този език не могат да се свързват с неброими съществителни. Ако бъде потвърдена, тази корелация води до извода, че същинските нумерални класификатори не могат да се използват за целите на броимостта, а само за въвеждане на класове обекти.

¹¹ Num = числително, Q = няколко, колко, толкова, CL = класификатор; PL = морфема за мн.ч; CF = бройна форма (count form); N = съществително.

¹² Добре известно е, че този суфикс е наследник на дативно-инструменталната форма на двойственото число на числителното две – дъвѣма. Първата поява на тази форма с референция към ‘две лица от мъжки пол’ или ‘едно лице от мъжки и едно лице от женски пол’ е от 14 в. (Мирчев/Mirchev 1978: 194).

¹³ От 6 нагоре този класификатор се употребява значително по-рядко. Както показва търсенето в Българския национален корпус (<http://search.dcl.bas.bg/>), формите на *-ма* прогресивно намаляват при числителни по-големи от три и конюренцията с общата форма на числителното нараства. Фактът, че при числителни по-високи от шест броят на *-ма* формите намалява рязко, според нас означава, че именно шестима е критичната граница за определяне честотата на тези форми. Срв. следните бройки (occurrences) в корпуса: 15 260 (за *трима*), 7602 (за *четирима*), 3400 (за *петима*), 2750 (за *шестима*), 530 (за *седмина*), 122 (за *осмина*), 260 (за *деветима*), 241 (за *десетима*). Ето и някои примери от интернет: *Шестима адвокати отказали да го защитават* <https://frognews.bg/novini/konvoirat-severin-ruse-shestima-advokati-otkazali-zashtitavat.html>; *Избират шеф на Хоризонт между осмина мъже и две жени* <https://www.24chasa.bg/ojivlenie/article/4076715>; *деветимата кандидати за генерален директор на Българската национална телевизия (БНТ)* <https://www.economic.bg/bg/news/8/idevetimata-kandidati-prodalzhavat-vav-vto-ra-faza-na-konkursa-za-direktor-na-bnt.html>.

¹⁴ Остава открит въпросът защо суфиксът *-ма* е съвместим с класификатора *дъшии*, но можем да предположим, че става дума за удвояване при задължително съгласуване по семантичен признак. Вж. т. 5.

¹⁵ Без „списания“ изразът е неграматичен освен ако не е резултат от елипса. Обърнете внимание, че интерпретацията на този израз е нумерична: ‘две списания’, а не ‘два броя от поредицата на едно списание’. В последния случай думата *брой* е лексикална (а не класификаторна) единица и изисква генитивен комплемент, въведен задължително от предлога *на* или *от* – срв. *На масата лежаха два броя на/от списанието*.

¹⁶ Според Aikhenvald (вж. Aikhenvald 2000) подобни факти говорят против установяването на категория „класификатор“ в повечето индоевропейски езици. Според нея тук по-скоро става дума за квантификатори, аналогични на *много* и *малко*, а не за класификатори в собствен смисъл на думата. В английски например *head* (*three head of cattle* ‘три глави добитък’) е факултативно, а също така твърде ограничено в семантично и дистрибутивно отношение. Същото може да се каже и за българското му съответствие. Факт е обаче, че английското *head* не може да получи множествено число в подобни конструкции, което показва, че употребата все пак му е специална. В полза на класификаторната функция на *глава* в български може да се приведе и фактът, че тази единица се съчетава както с броими, така и с неброими съществителни. В това отношение българският се различава от други индоевропейски езици. В италиански например *capri* ‘глави’ е възможна само с не-

броими съществителни като *bestiame* ‘добитък’, срв. *cento capi bestiame* ‘сто глави добитък’. Освен това употребите на глава демонстрират същите синтактични ограничения като тези на *души* – срв. *сто/няколко/колко глави добитък*, но не и **много/малко глави добитък*.

¹⁷ По причини, които също се нуждаят от проучване, показателно местоимение не е възможно в редица, съдържаща класификатор в български: Срв. **?тези двама души (известни) българисти*.

¹⁸ *Ge* е генеричен класификатор в мандарин. Мандарин притежава и специални класификатори за лица, за животни, за растения (Li 2013):

(i) *wu ge*(CL) *jidan* ‘пет яйца’

(ii) *wu wei*(CL) *gongren* ‘пет работници’

(iii) *yi zhi*(CL) *dou* ‘едно куче’

¹⁹ Вж. по-специално Adams & Conklin (1973: 2), които експлицитно заявяват, че мерните класификатори са отворен клас във всички езици.

²⁰ Възможността да се използва нулев класификатор в даден език не зависи от това, дали езикът има или няма маркер за множествено число на преноминалното прилагателно или на преноминалния класификатор (Каупе 2003: 220). За разлика от английският българският маркира число върху прилагателните и върху преноминалните класификатори. Въпреки това нулев класификатор има и в български, ако анализът на (27) е правилен. Възможността даден език да използва нулев класификатор при изрази за време вероятно е свързана с факта, че както български така и английски използват глагола *essere* ‘съм’ за изразяване на време или възраст, за разлика от френски и италиански например, които използват *habere* ‘имам’. В тези езици нулев класификатор за време изглежда невъзможен. Срв. итал. *Io ho cinquanta *(anni)* ‘Аз съм на 50 години’. Това предположение обаче има нужда от верифициране.

ЛИТЕРАТУРА

- Брезински 2011: *Брезински, Ст.* <http://www.sbj-bg.eu/index.php?t=11197>, accessed 18/10/2018.
- Буров 2004: *Буров, Ст.* Познанието в езика на българите. Граматично изследване на концептуалната категоризация на предметността. Велико Търново, Фабер.
- Йовков 1977: *Йовков, Й.* Нов огън. Събрани съчинения в шест тома. Т. 3. София, Български писател, с. 189 <www.slovo.bg/yovkov/ako/>.
- Кръпова 2014: *Кръпова, Ил.* Морфосинтаксис на личните глаголни форми в българския език. София, ЛиК.
- Мирчев 1978: *Мирчев, К.* Историческа граматика на българския език. София, Наука и изкуство.
- Пашов 1989: *Пашов, П.* Практическа българска граматика. София, Народна просвета.
- Пашов 1999: *Пашов, П.* Българска граматика. Издателска къща Хермес, Пловдив.
- Христозова 2012: *Христозова, Г.* Бройната форма на съществителните имена от мъжки род – норми, правила, нарушения. – *Български език и литература*, год. LIV, кн. 4, с. 300–310.

- Adams & Conklin 1973: *Adams, Karen L., Conklin, Nancy Faires*. Toward a Theory of Natural Classification, in Papers from the Ninth Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society. Edited by C. Corum, T. C. Smith-Stark, A. Wiser. Chicago Linguistic Society, Chicago 1973, 1–10.
- Aikhenvald 2000: *Aikhenvald, Alexandra Y.* A Typology of Noun Categorization Devices. Oxford. Oxford University Press.
- Cheng & Sybesma 1999: *Cheng, Lisa Lai-Shen & Rint Sybesma*. ‘Bare and not-so-bare nouns and the structure of NP’. *Linguistic Inquiry* 30, N 4: 509–542.
- Chierchia 1998: *Chierchia, Gennaro*. ‘Reference to kinds across languages’. *Natural Language Semantics* 6, 4: 339–405.
- Cinque & Krapova 2007: *Cinque, Guglielmo; Iliyana Krapova*. A note on Bulgarian numeral classifiers. – In: *Pitar Mos A Building with a View. Papers in Honour of Alexandra Cornilescu*. Edited by G. Alboiu, A. A. Avram, L. Avram, D. Isac. Bucuresti, Editura Universitatii din Bucuresti, 45–52.
- Goral 1978: *Goral, D. N.* Numerical Classifier Systems: A Southeast Asian Cross-Linguistic Analysis, “Linguistics of the Tibeto-Burman Area”, 4 (1978) 1, p. 16, pp. 1–72.
- Greenberg 1972: *Greenberg, Joseph H.* Numeral Classifiers and Substantial Number: Problems in the Genesis of a Linguistic Type, “Working Papers on Language Universals”, 9, pp. 1–39.
- Greenberg 1975: *Greenberg, Joseph H.* Dynamic Aspects of Word Order in Numeral Classifier, in *Word Order and Word Order Change*. Edited by Charles N. Li. University of Texas Press, Austin 1975, pp. 27–46.
- Haas 1942: *Haas, Mary*. The Use of Numeral Classifiers in Thai. – *Language*, 18 (1942), pp. 201–205.
- Karen & Conklin 1972: *Karen L. Adams, Nancy Faires Conklin*. Toward a Theory of Natural Classification. – In: Papers from the Ninth Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society. Edited by C. Corum, T. C. Smith-Stark, A. Wiser. Chicago Linguistic Society, Chicago 1973, p. 3, pp. 1–10.
- Kayne 2003: *Kayne, Richard S.* Silent Years, Silent Hours – In: *Grammar in Focus. Festschrift for Christer Platzack*, 18 November 2003, vol. II. Edited by L.-O. Delsing, C. Falk, G. Josefsson, H. Sigurdsson. Lund, Wallin and Dalholm, pp. 209–226.
- Kayne 2005: *Kayne, Richard S.* Some Notes on Comparative Syntax, with Special Reference to English and French – In: *The Oxford Handbook of Comparative Syntax*. Edited by G. Cinque and R. S. Kayne. Oxford University Press, New York, pp. 3–69.
- Khrizman 2016: *Khrizman, Keren*. Functional Unit Classifiers in (Non)-Classifier-Russian. – *The Baltic International Yearbook of Cognition, Logic and Communication* Volume 11: Number: Cognitive, Semantic and Crosslinguistic Approaches, 1–48.
- Khrizman et al. 2015: *Khrizman, Keren, Fred Landman, Suzi Lima, Susan Rothstein, and Brigitta R. Schvarcz*. Portion readings are count readings, not measure readings. *Proceedings of the 20th Amsterdam Colloquium*.
- Koo 2008: *Koo, Myung-Chul*. Grammaticalization of Korean numeral classifiers. – In: *Studies on Grammaticalization*. Edited by E. Verhoeven, S. Skopeteas,

- Yong-Min Shin, Y. Nishina, J. Helmbrecht. Mouton de Gruyter, Berlin – New York, p. 60 (pp. 59–76).
- Krifka 1995: *Krifka, Manfred*. Common nouns: a contrastive analysis of English and Chinese'. – In: *G. N. Carlson & F. J. Pelletier* (eds.) 'The Generic Book'. Chicago: Chicago University Press, pp. 398–411.
- Landman 2004: *Landman, Fred*. Indefinites and the Type of Sets. Oxford, Blackwell.
- Li 1999: *Li, XuPing*. On the Semantics of Classifiers in Chinese. Ramat Gan: Bar-Ilan University dissertation, <http://www.semanticsarchive.net/Archive/>.
- Li 2013: *Li, XuPing*. Numeral classifiers in Chinese: the Syntax-Semantics Interface. Berlin/New York, Mouton de Gruyter.
- Liu 2003: *Liu, H.-Y.* A Profile of the Mandarin NP. Possessive Phrases and Classifier Phrases in Spoken Discourse. Lincom Europa, München.
- Lyons 1977: *Lyons, John*. Semantics. Cambridge, Cambridge University Press.
- Osenova 2014: *Osenova, Petya*. Classifier Noun Phrases of the Type N1 N2 in Bulgarian. – In: Olga Spevak (ed.) Noun Valency. Amsterdam: John Benjamins, pp. 141–160.
- Rothstein 2009: *Rothstein, Susan*. 'Individuating and measure readings of classifier constructions: Evidence from Modern Hebrew'. – Brill's Annual of Afroasiatic Languages and Linguistics 1: 106–45.
- Rothstein 2010: *Rothstein, Susan*. 'Counting and the mass-count distinction'. – Journal of Semantics 27, no. 3: 343–397.
- Rothstein 2011: *Rothstein, Susan*. 'Counting, measuring and the semantics of classifiers'. – The Baltic International Yearbook of Cognition, Logic and Communication, 6. <http://newprairiepress.org/biyclc/vol6/iss1/15>.
- Simpson 2005: *Simpson, Andrew*. Classifiers and DP Structure in Southeast Asia, in The Oxford Handbook of Comparative Syntax. Edited by G. Cinque and R. S. Kayne. Oxford University Press, New York, pp. 806–838.
- Sussex 1976: *Sussex, Roland*. The numeral classifiers of Russian. – Russian Linguistics, 3: 145–55.
- Svenonius 2006: *Svenonius, Peter*. The position of adjectives and other phrasal modifiers in the decomposition of the DP. Ms, University of Tromsø.
- Tang 1990: *Tang, Chih-Chen, Jane*. Chinese Phrase Structure and the Extended X-bar theory. Ph.D.thesis, Cornell University, Ithaca.
- Tang 2002: *Tang, Chih-Chen, Jane*. A typological study of classifiers. – Paper presented at the Linguistics Colloquium, Institute of Linguistics, Taipei, Academia Sinica.
- Tang 2004: *Tang, Chih-Chen, Jane*. Two Types of Classifier Languages: A Typological Study of Classification Markers in Paiwan Noun Phrases. – Language And Linguistics 5.2: 377–407.
- Vakareliyska & Kapatsinski 2014: *Vakareliyska, Cynthia M. & Vsevolod Kapatsinski*. An Anglo-Americanism in Slavic morphosyntax: Productive [N[N]] constructions in Bulgarian. – *Folia Linguistica*, 48/1 (2014), 277–311.
- Yadroff 1999: *Yadroff, Michael*. Formal properties of functional categories: The minimalist syntax of Russian nominal and prepositional expressions. Ph.D. thesis, Indiana University.

- Zavala 2000: *Zavala, Roberto*. Multiple classifier systems in Akatek (Mayan), in *Systems of Nominal Classification*. Edited by G. Senft. Cambridge University Press, Cambridge, pp. 114–146.
- Zhang 2011: *Zhang, Nina*. The Constituency of Classifier Constructions in Mandarin Chinese. – *Taiwan Journal of Linguistics*, 9 (2011) 1, pp. 1–50.

REFERENCES

- Adams & Conklin 1973: *Adams Karen L., Conklin Nancy Faires*. Toward a Theory of Natural Classification, in *Papers from the Ninth Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society*. Edited by C. Corum, T. C. Smith-Stark, A. Wiser. Chicago Linguistic Society, Chicago 1973, 1–10.
- Aikhenvald 2000: *Aikhenvald, Alexandra Y.* A Typology of Noun Categorization Devices. Oxford. Oxford University Press.
- Brezinski 2011: *Brezinski, St.* <http://www.sbj-bg.eu/index.php?t=11197>, accessed 18/10/2018.
- Burov 2004: *Burov, Stoyan*. Poznanieto v ezika na balgarite. Gramatichno izsledvane na kontseptualnata kategorizatsia na predmetnostta. [Knowledge in the Language of Bulgarians. Grammatical Study of Conceptual Categorization of Subject Matter]. Veliko Tarnovo, Faber.
- Cheng & Sybesma 1999: *Cheng, Lisa Lai-Shen & Rint Sybesma*. ‘Bare and not-so-bare nouns and the structure of NP’. *Linguistic Inquiry* 30, no. 4: 509–542.
- Chierchia 1998: *Chierchia, Gennaro*. ‘Reference to kinds across languages’. *Natural Language Semantics* 6, 4: 339–405.
- Cinque & Krapova 2007: *Cinque, Guglielmo; Iliyana Krapova*. A note on Bulgarian numeral classifiers. – In: *Pitar Mos A Building with a View. Papers in Honour of Alexandra Cornilescu*. Edited by G. Alboiu, A. A. Avram, L. Avram, D. Isac. Bucuresti, Editura Universitatii din Bucuresti, 45–52.
- Goral 1978: *Goral, D. N.* Numerical Classifier Systems: A Southeast Asian Cross-Linguistic Analysis, “*Linguistics of the Tibeto-Burman Area*”, 4 (1978) 1, p. 16, pp. 1–72.
- Greenberg 1972: *Greenberg, Joseph H.* Numeral Classifiers and Substantial Number: Problems in the Genesis of a Linguistic Type, “*Working Papers on Language Universals*”, 9, pp. 1–39.
- Greenberg 1975: *Greenberg, Joseph H.* Dynamic Aspects of Word Order in Numeral Classifier, in *Word Order and Word Order Change*. Edited by Charles N. Li. University of Texas Press, Austin 1975, pp. 27–46.
- Haas 1942: *Haas, Mary*. The Use of Numeral Classifiers in Thai. – *Language*, 18 (1942), pp. 201–205.
- Hristozova 2012: *Hristozova, G.* Broynata forma na sashtestvitelnite imena ot mazhki rod – normi, pravila, narusheniya [The Count Form of Masculine Nouns – Norms, Rules, Violations]. – *Balgarski ezik i literatura*, god. LIV, kn. 4, s. 300–310.
- Karen & Conklin 1972: *Karen L. Adams, Nancy Faires Conklin*. Toward a Theory of Natural Classification. – In: *Papers from the Ninth Regional Meeting of the*

- Chicago Linguistic Society. Edited by C. Corum, T. C. Smith-Stark, A. Wiser. Chicago Linguistic Society, Chicago 1973, p. 3, pp. 1–10.
- Kayne 2003: *Kayne, Richard S.* Silent Years, Silent Hours – In: *Grammar in Focus. Festschrift for Christer Platzack*, 18 November 2003, vol. II. Edited by L.-O. Delsing, C. Falk, G. Josefsson, H. Sigurdsson. Lund, Wallin and Dalholm, pp. 209–226.
- Kayne 2005: *Kayne, Richard S.* Some Notes on Comparative Syntax, with Special Reference to English and French – In: *The Oxford Handbook of Comparative Syntax*. Edited by G. Cinque and R. S. Kayne. Oxford University Press, New York, pp. 3–69.
- Khrizman 2016: *Khrizman, Keren.* Functional Unit Classifiers in (Non)-Classifier-Russian. – The Baltic International Yearbook of Cognition, Logic and Communication Volume 11: Number: Cognitive, Semantic and Crosslinguistic Approaches, 1–48.
- Khrizman et al. 2015: *Khrizman, Keren, Fred Landman, Suzi Lima, Susan Rothstein, and Brigitta R. Schvarcz.* Portion readings are count readings, not measure readings. Proceedings of the 20th Amsterdam Colloquium.
- Koo 2008: *Koo, Myung-Chul.* Grammaticalization of Korean numeral classifiers. – In: *Studies on Grammaticalization*. Edited by E. Verhoeven, S. Skopeteas, Yong-Min Shin, Y. Nishina, J. Helmbrecht. Mouton de Gruyter, Berlin – New York, p. 60 (pp. 59–76).
- Krapova 2014: *Krapova, Il.* Morfosintaksis na lichnite glagolni formi v balgarskia ezik [Morphosyntax of Personal Verb Forms in the Bulgarian Language]. Sofia, LiK.
- Krifka 1995: *Krifka, Manfred.* Common nouns: a contrastive analysis of English and Chinese'. – In: *G. N. Carlson & F. J. Pelletier* (eds.) 'The Generic Book'. Chicago: Chicago University Press, pp. 398–411.
- Landman, Fred. 2004. *Indefinites and the Type of Sets*. Oxford: Blackwell.
- Li 1999: *Li, XuPing.* On the Semantics of Classifiers in Chinese. Ramat Gan: Bar-Ilan University dissertation, <http://www.semanticsarchive.net/Archive/>.
- Li 2013: *Li, XuPing.* Numeral classifiers in Chinese: the Syntax-Semantics Interface. Berlin/New York, Mouton de Gruyter.
- Liu 2003: *Liu, H.-Y.* A Profile of the Mandarin NP. Possessive Phrases and Classifier Phrases in Spoken Discourse. Lincom Europa, München.
- Lyons 1977: *Lyons, John.* Semantics. Cambridge, Cambridge University Press.
- Mirchev 1978: *Mirchev, K.* Istoricheska gramatika na balgarskiya ezik [Historical Grammar of the Bulgarian Language]. Sofia, Nauka i izkustvo.
- Osenova 2014: *Osenova, Petya.* Classifier Noun Phrases of the Type N1 N2 in Bulgarian. – In: Olga Spevak (ed.) Noun Valency. Amsterdam: John Benjamins, pp. 141–160.
- Pashov 1989: *Pashov, P.* Prakticheska bălgarska gramatika [Practical Bulgarian Grammar]. Sofia, Narodna prosveta.
- Pashov 1999: *Pashov, P.* Balgarska gramatika [Bulgarian Grammar]. Izdatelska kashta Hermes, Plovdiv.

- Rothstein 2009: *Rothstein, Susan*. 'Individuating and measure readings of classifier constructions: Evidence from Modern Hebrew'. – Brill's Annual of Afroasiatic Languages and Linguistics 1: 106–45.
- Rothstein 2010: *Rothstein, Susan*. 'Counting and the mass-count distinction'. – Journal of Semantics 27, no. 3: 343–397.
- Rothstein 2011: *Rothstein, Susan*. 'Counting, measuring and the semantics of classifiers'. – The Baltic International Yearbook of Cognition, Logic and Communication 6. <http://newprairiepress.org/biyclc/vol6/iss1/15>.
- Simpson 2005: *Simpson, Andrew*. Classifiers and DP Structure in Southeast Asia, in The Oxford Handbook of Comparative Syntax. Edited by G. Cinque and R. S. Kayne. Oxford University Press, New York, pp. 806–838.
- Sussex 1976: *Sussex, Roland*. The numeral classifiers of Russian. – Russian Linguistics, 3: 145–55.
- Svenonius 2006: *Svenonius, Peter*. The position of adjectives and other phrasal modifiers in the decomposition of the DP. Ms, University of Tromsø.
- Tang 1990: *Tang, Chih-Chen, Jane*. Chinese Phrase Structure and the Extended X-bar theory. Ph.D.thesis, Cornell University, Ithaca.
- Tang 2002: *Tang, Chih-Chen, Jane*. A typological study of classifiers. – Paper presented at the Linguistics Colloquium, Institute of Linguistics. Taipei, Academia Sinica.
- Tang 2004: *Tang, Chih-Chen, Jane*. Two Types of Classifier Languages: A Typological Study of Classification Markers in Paiwan Noun Phrases. – Language and Linguistics 5.2: 377–407.
- Vakareliyska & Kapatsinski 2014: *Vakareliyska, Cynthia M. & Vsevolod Kapatsinski*. An Anglo-Americanism in Slavic morphosyntax: Productive [N[N]] constructions in Bulgarian. – *Folia Linguistica*, 48/1, 277–311.
- Yadroff 1999: *Yadroff, Michael*. Formal properties of functional categories: The minimalist syntax of Russian nominal and prepositional expressions. Ph.D. thesis, Indiana University.
- Yovkov 1977: *Yovkov, Y.* Nov ogān. Sābrani sāchinenia v shest toma [A New Fire. Collected Works in Six Volumes] Vol. 3. Balgarski pisatel. Sofia, s. 189 <www.slovo.bg/yovkov/ako/>.
- Zavala 2000: *Zavala, Roberto* Multiple classifier systems in Akatek (Mayan), in Systems of Nominal Classification. Edited by G. Senft. Cambridge University Press, Cambridge, pp. 114–146.
- Zhang 2011: *Zhang, Nina*. The Constituency of Classifier Constructions in Mandarin Chinese. – Taiwan Journal of Linguistics, 9, 1, pp. 1–50.

РЕЗЮМЕ

Статията е посветена на една непроучена категория думи в съвременния български език – т.нар. „класификатори“. Предлага се хипотезата, че *човек, души, глава*, както и суфиксите съответно за бройна форма на неодушевените съществителни от м.р. и за одушевеност мъжколичен род са функционални единици със статут на класификатори за означаване на количество. В статията са обсъдени морфологичните и синтактичните свойства на тези елементи и са приведени аргументи в

подкрепа на анализа им като класификатори. Системата на българските класификатори е сравнена с типологически сходни системи в други езици, макар по-богати или по-разгърнати от българската.

Ключови думи: нумерален класификатор, индивидуализиращ класификатор, класификатор за мярка, бройна форма, мъжколичен суфикс, одушевеност, български, руски, мандарин

✉ *Проф. д-р Илияна Кръпова*

Департамент по лингвистични и сравнителни културологични изследвания
Венециански университет „Ка' Фоскари“
Ка Бернардо, Дорсодуро 3199
Венеция 30123, Италия

✉ *Prof. Iliyana Kravova, PhD*

Department of Linguistic and Comparative Cultural Studies
University Ca' Foscari of Venice
Ca' Bernardo, Dorsoduro 3199
Venice 30123, Italy